

עפ"ג 21346/01/21 - שמעון סויד נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בחיפה בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים
עפ"ג 21346-01-21 סויד נ' מדינת ישראל 10 יוני 2021

בפני הרכב כב' השופטים:
י. גריל, שופט עמית [אב"ד]
א. בולוס, שופט
מ. דאוד, שופט
המערער:

שמעון סויד
ע"י ב"כ עו"ד ליאונד פרחובניק
מטעם הסנגוריה הציבורית

נגד
המשיבה:

מדינת ישראל
באמצעות פרקליטות מחוז חיפה
ע"י ב"כ עוה"ד שרון איל

הודעת ערעור מיום 12.1.2021 על גזר-דינו של בית משפט השלום בחדרה (כב' השופט א. קפלן) מיום 17.12.20 ב-
ת"פ 41126-06-18.

פסק דין

א. בפנינו ערעורו של המערער, שמעון סויד, יליד שנת 1957, על גזר-דינו של בית משפט השלום בחדרה (כב' השופט א' קפלן) מיום 17.12.2020 ב-ת"פ 41126-06-18, לפיו נדון המערער לשישה חודשי מאסר לריצוי בפועל, שישה חודשי מאסר על-תנאי שלא יעבור במשך שלוש שנים ממועד שחרורו מן המאסר עבירת רכוש שענשה שלוש שנות מאסר ומעלה או עבירת מרמה ויורשע בה, וכן תשלום פיצוי למתלוננת בסך ₪ 186,000 וזאת עד תאריך 3.2.2021.

ב. הנסיבות הצריכות לעניין הן בתמצית אלה:

ביוני 2018 הגישה המדינה כתב אישום כנגד המערער על-כך שקיבל מן המתלוננת במרמה שיקים אותם פרע וכן כסף מזומן בסך ₪ 131,301, ובנוסף שיקים בסך ₪ 55,500, שאותם ביטלה המתלוננת לאחר שגילתה את המרמה.

נציין בתמצית, כי המערער הציג בפני המתלוננת מצג שווא כאילו יש בכוחו לקדם תכנית פוליטית, שאותה הגתה, בכנסת ובקרב פוליטיקאים בכירים ביותר וכן הבטיח לקדם את אימוצה על ידי הממשלה. המערער הציג בפני המתלוננת מצג שווא לפיו הוא פועל לקידום התכנית וקיבל ממנה בהזדמנויות רבות סכומי כסף ושיקים במרמה בסכום הכולל הנ"ל וזאת בתואנת שווא כאילו מיועדים הם לקידום התכנית בעוד שבפועל השתמש הוא בהם לצרכיו האישיים, כמפורט בהרחבה בכתב-האישום.

המדינה ייחסה למערער עבירה של קבלת דבר במרמה לפי סעיף 415 רישא של חוק העונשין, התשל"ז-1977 (עבירות רבות).

ג. בישיבת בית משפט קמא מיום 27.2.20 הודיע סנגורו דאז של המערער, כי הוא מבקש לחזור בו מן הכפירה ולהודות במיוחס לו בכתב-האישום, ולאחר שהמערער אישר שהוא מודה בעובדות כתב-האישום הורשע הוא בהכרעת הדין לפי הודאתו.

מעיון בתסקיר שירות המבחן מיום 29.10.20 עולה, כי התרשמות קצינת המבחן היא שהמערער השקיע מאמצים לאורך השנים לנהל אורח חיים תקין יחסית, וכן השקיע בפרנסתו ובעסקיו השונים, אך לצד זאת הפנים דפוסי חשיבה והתנהגות עברייניים ומרמתיים, ואלה עומדים בבסיס ביצוע העבירה מושא תיק זה. בשנים האחרונות, כך צוין בתסקיר, חלה התמתנות משמעותית במעורבותו של המערער בפלילים לאחר שחווה קשיים, משברים ואובדניים סביב התמודדותו עם הידרדרות במצב בריאותו מה שהביא לקשיים בניהול אורח חיים יציב ויצרני ולפגיעה משמעותית בדימויו העצמי.

בהתייחס לעבירה מושא הדיון נתן שירות המבחן את דעתו לחומרת העבירה, העובדה שבוצעה תוך תכנון, הקפדה ומניפולטיביות ולמתלוננת נגרמה פגיעה רגשית נפשית וכלכלית. המערער, כך נכתב בתסקיר, מתקשה גם כיום בהבנה ובהעמקה ביקורתית באשר לחומרת התנהלותו והמניעים לה. עוד צוין שירות המבחן, כי נראה שהתמודדות המערער עם מחלותיו השונות מהווה גורם מממן עבורו העשוי לסייע בהפחתת מעורבותו עם החוק ומאז ביצוע העבירה לפני כחמש שנים לא נפתחו כנגדו תיקי מב"ד נוספים.

שירות המבחן הגיע למסקנה, כי בהעדר התערבות טיפולית שתסייע למערער להעמיק את תובנותיו הראשוניות קיים סיכון להישנות מעורבותו בעבירות דומות בעתיד. המערער הביע נכונות להשתלב בטיפול ייעודי בתחום המרמה במסגרת שירות המבחן, אך הדבר התעכב עקב משבר הקורונה.

לצורך הפחתת הסיכון להישנות מעורבות בעבירות נוספות בעתיד המליץ שירות המבחן על העמדת המערער בצו מבחן למשך שנה כדי לשלבו בטיפול. מדעיקרא סבר שירות המבחן להמליץ על מאסר בעבודות שירות כענישה מוחשית, אך נוכח מצב בריאותו המוסיף להתדרדר התרשם שירות המבחן שהמערער אינו מתאים לריצוי מאסר על דרך עבודות שירות ומכאן ההמלצה להטיל עליו צו מבחן למשך שנה, וכן צו של"צ בהיקף של 250 שעות, ולרבות מאסר על-תנאי ארוך ומשמעותי.

ד. מעיון בתדפיס המידע הפלילי עולה, כי לחובת המערער שמונה הרשעות קודמות במגוון עבירות שתחילתן ב-1985 ועד 2012: איומים, תקיפה סתם (בן זוג), התנהגות פרועה במקום ציבורי, היזק לרכוש במזיד, הפרת הוראה חוקית, גניבת נכס בידי מורשה, עבירת מע"מ, שימוש במסמך מזויף, זיוף, קבלת דבר במרמה, ומסירת שיק ללא כיסוי. בין היתר נגזרו על המערער עונשי מאסר בפועל:

ב-1992: 10 חודשי מאסר בפועל; ב-1999: 6 חודשי מאסר בעבודות שירות; ב-2006: 3 חודשי מאסר בפועל; ובתיק נוסף: חודש מאסר במצטבר; ב-2012: 6 חודשי מאסר בפועל.

ה. בדיון שהתקיים בבית משפט קמא ביום 2.11.20 הפנתה ב"כ המדינה להרשעותיו הקודמות של המערער, והוסיפה, כי אמנם מדובר בהרשעות שהתיישנו, אך ניתן להציגן. כמו-כן הגישה ב"כ המדינה את הצהרת נפגעת העבירה אודות הנזקים הכבדים שנגרמו לה מחמת התנהלותו של המערער: אובדן כל כספה, ופתיחת תיקי הוצאה לפועל כנגדה. המתלוננת נאלצה להישאר לגור בבית הוריה בתנאים לא קלים, מצבה הבריאותי החמיר, נפגע שמה הטוב, ונגרמה לה עגמת נפש.

סנגורו דאז של המערער הציג שאלות למתלוננת על הצהרתה.

ו. ב"כ המדינה טענה בפני בית משפט קמא, כי מתחם העונש ההולם הוא 15-30 חודשי מאסר בפועל, לרבות מאסר על-תנאי ופיצוי משמעותי למתלוננת לרבות פיצוי על עגמת נפש, וזאת בגובה הסכום שבכתב האישום, וכן ציינה, שהעבירות בוצעו לאחר תכנון מוקדם שביצע המערער.

ב"כ המדינה ציינה, שהמערער סובל מבעיות רפואיות, מוכר כנכה, נוטל אחריות חלקית לביצוע העבירות, ומביע חרטה רק עקב החשש מפני ההליך הפלילי ולא עקב הפנמה של חומרת מעשיו ופגיעתו במתלוננת. עוד הוסיפה ב"כ המדינה, שעד כה לא פיצה המערער את המתלוננת כלל. בנוסף הפנתה היא להרשעותיו הקודמות של המערער בעבירות מרמה.

ב"כ המדינה עתרה להטלת עונש מאסר על המערער במסגרת האמצעית של מתחם הענישה.

ז. סנגורו דאז של המערער הציג אסופת מסמכים רפואיים אודות מצבו הרפואי של המערער שנכותו היא בשיעור 100%, וכן עתר לאמץ את המלצת שירות המבחן להטלת צו של"צ על המערער. כמו-כן ציין הסנגור, שהמערער מתקיים כיום מקצבת הביטוח הלאומי.

ח. בית משפט קמא ציין בהחלטתו בתום הטיעונים לעונש, שאם יופקד סכום כסף על ידי המערער לצורך פיצוי המתלוננת יובא הדבר בחשבון בגזר הדין, אך לא הופקד סכום כלשהוא לא בבית משפט קמא ולא בבית משפט זה.

ט. בגזר הדין מיום 17.12.20 קבע בית משפט קמא, שמתחם הענישה ההולם בשים לב להיקף הכספי ומשך הזמן של המרמה, מתחילתה עד סופה, נע בין שנת מאסר ל-18 חודשי מאסר. לצד זאת יש

להביא בחשבון מחד גיסא את הודאת המערער, חרטתו, מצב בריאותו הרעוע, ואת עברו הפלילי - שהתיישן, ומאידך גיסא, את העובדה שלא החזיר למתלוננת דבר משלל המרמה.

בית משפט קמא לא היה מוכן לאמץ את המלצת שירות המבחן, במיוחד בשים לב לכך שכספי המרמה לא הוחזרו, וראה בכך סטייה שאינה מתקבלת על הדעת מהנדרש על-פי עקרון ההלימה. עוד הוסיף בית משפט קמא: **"שירות המבחן שוכנע על ידי הנאשם שאינו מתאים לריצוי מאסר בעבודות שירות ולכן אגזור עליו מאסר לא ארוך לריצוי בפועל - על אף המלצות וועדת דורנר - כי כל החלופות האחרות גרועות יותר"**.

לפיכך דן בית משפט קמא את המערער ל-6 חודשי מאסר בפועל, ולרבות מאסר מותנה ותשלום פיצוי למתלוננת כאמור בפתח דבריו.

ט. המערער ממאן להשלים עם גזר-דינו של בית משפט קמא וערעורו שהוגש באמצעות סנגורו הנוכחי מונח בפניו.

ביצוע עונש המאסר בפועל - מעוכב.

נטען בערעור, ששגה בית משפט קמא משנמנע מלאמץ את המלצת שירות המבחן ולהלך במסלול השיקומי: דהיינו, צו של"צ, צו מבחן ופיצוי למתלוננת, וכן נטען, שנכח מצבו הרפואי הקשה של המערער מן הדין היה לאמץ את המלצת שירות המבחן בעניינו ולהימנע מלהטיל עליו מאסר מאחורי סורג וברית.

עוד נטען, שנכח הספק שהעלה שירות המבחן בנוגע לכשירותו הרפואית של המערער לרצות מאסר בעבודות שירות לא היה מקום להפלות את המערער לרעה ביחס לאנשים בריאים ולהטיל עליו מאסר מאחורי סורג וברית.

מצבו הרפואי הקשה של המערער, כעולה מן התיעוד הרפואי ומן התסקיר, מחייב, כך נטען, את קבלת הערעור בעניינו.

י. בדיון שהתקיים בבית משפט זה ביום 18.2.21 טען סנגורו של המערער, שאילו סבר בית משפט קמא שקיימת אופציה של ריצוי עונש מאסר שיוטל על המערער בעבודות שירות היה הוא מטיל על המערער עונש מאסר לריצוי בעבודות שירות, ולמעשה בית משפט קמא הטיל על המערער את עונש המאסר לריצוי בפועל מחוסר ברירה.

לעמדת הסנגור, יהא באפשרות הממונה על עבודות שירות לאתר למערער מקום תעסוקה מתאים. המערער והסנגור הביעו נכונות בפני בית משפט זה, שאם יאושר למערער עונש מאסר בעבודות שירות, תועמד תקופת עבודות השירות על פרק זמן העולה על שישה חודשים.

ב"כ המדינה התנגדה לאפשרות שהמערער ירצה עונש מאסר בעבודות שירות וציינה, שנוכח סכום המרמה הגבוה על המערער לרצות עונש מאסר מאחורי סורג ובריח, והעונש שהוטל על ידי בית משפט קמא הוא קל מאד.

י"א. בהחלטתנו מאותו יום ביקשנו לקבל את חוות דעת הממונה על עבודות שירות לגבי השאלה האם ניתן לשבץ את המערער בעבודות שירות למרות בעיותיו הרפואיות.

בחוות דעתו הראשונה מיום 8.4.21 קבע הממונה על עבודות שירות שנוכח מצבו הרפואי אין המערער כשיר לביצוע עבודות שירות.

י"ב. ביום 20.4.21 הגיש הסנגור בקשה לבית משפט זה להורות לממונה על עבודות שירות לשקול מחדש את עמדתו באשר להתאמתו של המערער לריצוי מאסרו בעבודות שירות וזאת נוכח תעודה רפואית חדשה מיום 19.4.21 של מומחה נוירולוג מבית החולים שציין, כי אין מניעה מביצוע עבודות שירות על ידי המערער. כמו-כן הלן הסנגור כנגד אפליית המערער לרעה מחמת מצבו הרפואי.

י"ג. בדיון שהתקיים בבית משפט זה ביום 22.4.21 חזר הסנגור על בקשתו להורות לממונה על עבודות שירות לשקול שוב את חוות דעתו בנוגע לכשירותו הרפואית של המערער לבצע עבודות שירות. בהחלטת בית המשפט מאותו יום התבקש הממונה לזמן אליו את המערער לבדיקה רפואית ולהמציא את חוות דעתו העדכנית.

חוות דעת כאמור הומצאה ביום 20.5.21, ולפיה נמצא המערער כשיר לביצוע עבודות שירות, במגבלות.

י"ד. בדיון שהתקיים בפנינו ביום 27.5.21 חזר ב"כ המערער על הטענות שפירט בערעור, והוסיף, שאלמלא סבר בית משפט קמא שהמערער אינו כשיר לביצוע עבודות שירות היה הוא מופנה אל הממונה על עבודות שירות ולא היה מוטל עליו מדעיקרא עונש מאסר לריצוי בפועל מאחורי סורג ובריח.

עוד ציין הסנגור, שהעבירות מושא הדיון בוצעו בשנת 2015-2016, וכי בשנת 2017 וכן 2020 חלה התדרדרות במצבו הרפואי של המערער, ומצבו חייב שיקום ממושך. כיום מתקיים המערער, כך נטען, מקצבת המוסד לביטוח לאומי.

כמו-כן הצביע הסנגור על-כך שבחמש השנים האחרונות לא נפתחו כנגד המערער תיקים פליליים חדשים. לטעמו, הטלת מאסר לריצוי עבודות שירות תשרת את האינטרס הציבורי בצורה טובה יותר מאשר מאסר מאחורי סורג ובריח, מה גם שניתן יהיה לשלב זאת עם צו מבחן. הסנגור חזר על הסכמתו והסכמת מרשו שתקופת עבודות השירות תעלה על 6 חודשים, ולרבות צו מבחן. הסנגור הגיש אסופת פסיקה לעיונו.

ט"ו. ב"כ המדינה טענה, שעונש המאסר לריצוי בפועל למשך 6 חודשים אמור להיוותר על כנו נוכח עבירות המרמה החמורות כלפי המתלוננת והעובדה שהמערער לא החזיר עד היום דבר מכספי הגזל, והוסיפה, שאין הצדקה להקל עם המערער משהוא לא עשה כל מאמץ להחזיר אף לא חלק מכספי הגזל.

ט"ז. לאחר שנתנו דעתנו לכתב האישום שהגישה המדינה כנגד המערער, הרשעתו על-פי הודאתו, תדפיס המידע בפלילי ובו הרשעותיו הקודמות של המערער בגין עבירות שבוצעו בין 1985 לבין 2012, תסקיר שירות המבחן, הצהרת נפגעת העבירה, חוות דעת הממונה על עבודות שירות, המסמכים הרפואיים בעניינו של המערער והפסיקה הרלוונטית, הגענו לכלל מסקנה לפיה יש מקום להתערב בגזר-דינו של בית משפט קמא, לבטל את עונש המאסר לריצוי בפועל שהטיל בית משפט קמא על המערער, ולהטיל עליו חלף זאת עונש מאסר לריצוי בעבודות שירות וצו מבחן.

י"ז. ברי, שהעבירות של קבלת דבר במרמה שביצע המערער (יליד 1957) כלפי המתלוננת, ובגין הורשע על ידי בית משפט קמא לפי הודאתו, הן עבירות חמורות, כמתואר בעובדות כתב-האישום. המערער הציג בפני המתלוננת מצג שווא כאילו מקורב הוא לגורמים פוליטיים שיוכלו לקדם בכנסת תכנית פוליטית אותה הגתה המתלוננת, אך בפועל הוליך אותה שולל, קיבל ממנה כספים ושיקים בסכום שולל של 186,801 ₪, והשתמש בכספים אלה לצרכיו הפרטיים.

לא למותר לציין, שלחובתו של המערער הרשעות קודמות (האחרונה בהן בשנת 2012) במגוון עבירות, ובכלל זה גם עבירות של קבלת דבר במרמה, והוא אף ריצה עונש מאסר.

י"ח. מהצהרת נפגעת העבירה עולה, שהיא נפגעה מאד מעבירות המרמה של המערער, ומעבר להיבט הרכושי, נגרמה לה עגמת נפש רבה ועד היום לא השיב לה המערער אף לא חלק קטן מכספי הגזל.

בנסיבות אלה ראוי היה להטיל על המערער עונש מאסר לריצוי בפועל מאחורי סורג ובריא בהתאם למתחם הענישה (שנת מאסר עד 18 חודשי מאסר) כפי שקבע בית משפט קמא בגזר-דינו, אשר בצדק דחה את המלצת שירות המבחן להטיל על המערער צו של"צ.

י"ט. הטעם היחיד למעשה בגינו החלטנו לאפשר למערער לרצות תקופה של 9 חודשי מאסר בעבודות שירות נעוץ במצב בריאותו הקשה, כמצוין בתסקיר שירות המבחן, וכעולה מן המסמכים הרפואיים שהוגשו לעיונו. מצבו הבריאותי הקשה של המערער, שהוא כבן 64 כיום, מצדיק הימנעות מהטלת עונש מאסר בפועל מאחורי סורג ובריא והסתפקות בעונש מאסר שירוצה בעבודות שירות, בשים לב לחוות דעת הממונה על עבודות שירות מיום 20.5.21.

כ. לעניין זה אנו מפנים לע"פ 5669/14 **לופוליאנסקי נ' מדינת ישראל**, פסקה 221, (29.12.2015), שאליו הפנה הסנגור במסגרת נימוקי ערעורו:

"בבוא בית-המשפט לשקול חריגה מטעמי צדק ממתחם העונש ההולם, שומה עלינו לאזן בין טעמי צדק המצדיקים חריגה מן המתחם לבין חומרת המעשים שבהם הורשע הנאשם: בקטגוריה שבה עסקינן יש לבחון אם עונש של מאסר בפועל עלול לסכן את חייו של מי שהורשע בדין, או לקצר בצורה ניכרת את תוחלת חייו, ולהביא מנגד, כאמור, את חומרת המעשים שבהם הורשע. תוצאת איזון זה עשויה להיות שליחתו של הנאשם לעונש מאסר בפועל הנמוך מתחתית מתחם הענישה שנקבע; או הימנעות מהשתת מאסר בפועל, גם מקום שבו "רצפת" מתחם העונש ההולם כוללת עונש מאסר בפועל, הכל לפי נסיבות המקרה".

כ"א. מטעם זה החלטנו לבטל את 6 חודשי המאסר לריצוי בפועל שהטיל בית משפט קמא על המערער, וחלף זאת להטיל עליו **9 (תשעה) חודשי מאסר** שאותם יוכל לרצות בעבודות שירות, ולצד זאת צו מבחן לתקופה של **18 חודשים** שבמהלכה ישולב המערער בטיפול ייעודי בתחום המרמה במסגרת שירות המבחן, ובכך גם יהא כדי לשרת את האינטרס הציבורי.

כ"ב. התוצאה מכל האמור לעיל היא כדלקמן:

(1) אנו מקבלים את ערעורו של המערער ומבטלים את ששת חודשי המאסר בפועל שהטיל עליו בית משפט קמא בגזר-דינו. חלף זאת, אנו דנים את המערער **ל-9 (תשעה) חודשי מאסר**, שאותם יוכל לרצות בעבודות שירות.

(2) **אנו מזהירים** את המערער, כי מדובר בתנאי העסקה קפדניים המצריכים התייבבות רציפה ועל-פי הנחיות החוק והממונה, לרבות איסור שתיית אלכוהול וכן איסור שימוש בסמים, וכל חריגה מכללים אלה יש בה כדי להביא להפסקת ריצוי עונשו של המערער בדרך זו וריצוי יתרת העונש במאסר בפועל מאחורי סורג ובריח.

(3) על המערער להתייצב ביום **14.9.2021 שעה 08:00** ביחידת עבודות שירות, מפקדת מחוז מרכז, **רמלה**, לקליטה והצבה.

(4) כמו-כן, מטילים אנו על המערער צו מבחן לתקופה של **18 חודשים** במהלכה ישולב המערער בטיפול ייעודי בתחום המרמה במסגרת שירות המבחן.

(5) המערער מוזהר בזאת, שאם יפר את תנאי המבחן או לא יקיים את הוראותיו של שירות המבחן, יובא עניינו שנית בפני בית-המשפט ויטל עליו עונש נוסף על העבירה המקורית, במקום צו המבחן, הכל בהתאם לסעיף 20 של פקודת המבחן [נוסח חדש], התשכ"ט-1969.

(6) עונש המאסר המותנה שהטיל בית משט קמא על המערער וכן חיובו בפיצוי המתלוננת בסכום של 186,000 ש"ח עומדים בעינם ללא כל שינוי.

על מזכירות בית-המשפט להמציא בהקדם צו מבחן לחתימת האב"ד בלשכתו.

בנוסף על מזכירות בית-המשפט להמציא את העתק פסק הדין אל:

(1) הממונה על עבודות שירות.

(2) שירות המבחן למבוגרים.

ניתן היום, ל' סיוון תשפ"א, 10 יוני 2021, במעמד הנוכחים.

מ' דאוד, שופט

א' בולוס, שופט

י' גריל, שופט עמית
[אב"ד]